

Sikorski, Bogdan

Na jubileusz dziewięciu wieków diecezji płockiej

Studia Płockie 3, 7-13

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSTĘP

NA JUBILEUSZ DZIEWIĘCIU WIEKÓW DIECEZJI PŁOCKIEJ

1. Kościół Płocki w 1975 roku obchodzi piękny i wymowny jubileusz 900-lecia swego istnienia. Ten jubileusz wielowiekowy, przywołujący na pamięć pochod wielu pokoleń Mazowsza do odwiecznych przeznaczeń — życia w Bogu w szczęśliwej wieczności, naznaczony człowieczym zmaganiem ze złem i budowaniem w mozolnym trudzie królestwa dobra, prawdy i piękna, bogaty w wielką ilość historycznych wydarzeń jest świętem przede wszystkim Diecezji Płockiej. Stanowi ona żywą cząstkę Kościoła w Polsce i na całym globie, jubileusz diecezji mazowieckiej staje się więc równocześnie wydarzeniem dużego formatu dla ludu Bożego w naszej Ojczyźnie, a nawet w skali światowej. Potwierdzają to wypowiedzi, z jakimi spotkałem się w czasie wizyty *Ad Limina Apostolorum* pod koniec 1973 roku.

Ojciec Święty Paweł VI poinformowany w czasie audiencji prywatnej o naszym jubileuszu zaprosił mnie do złożenia wizyty w 1974 roku, przekazania odpowiedniego pisma, informacji o Diecezji oraz uroczystościach. Wikariusz Chrystusa zachęcał do przedstawienia próśb o pewne łaski dla Kościoła Płockiego z racji jubileuszu — „wielkiego wydarzenia”, i tak powiedział: „Zapraszam Księdza Biskupa z całego serca do odwiedzenia Stolicy Apostolskiej w 1974 roku, będę miał wielką przyjemność przyjąć Go wówczas i wiele rzeczy szczegółowo omówić”.

Prefekt Kongregacji Biskupów Kardynał Baggio informował mnie, że został zaproszony na złoty jubileusz 50-lecia jednej z diecezji w Polsce i dodał: „jubileusz 900-lecia to już naprawdę wielki jubileusz. Diecezja Płocka należy chyba do najstarszych w Polsce”. Tenże Kardynał w piśmie z 15 czerwca 1974 r. przeprowadza analizę i ocenę pewnych przejawów życia religijnego w Diecezji Płockiej, na zakończenie dokonuje takiego przekazu: „Na spełnienie zamierzeń i dzieł, które Twój przeczorny umysł podsuwa Ci w obliczu zbliżającego się 900-lecia Diecezji, Ojciec Święty na znak bratniej łączności [...] udziela najchętniej Błogosławieństwa Apostolskiego”.

2. Chrześcijaństwo przenikało z całą pewnością na Mazowsze w pierwszych latach po przyjęciu chrztu przez Mieszka i jego dwór. Być może, że

dotarł tu pierwszy działający w Polsce biskup Jordan. W roku 1000-ym, po utworzeniu organizacji diecezjalnej w Polsce, Mazowsze weszło niewątpliwie w skład archidiecezji gnieźnieńskiej. Odtąd o rozwój chrześcijaństwa na tej ziemi zabiegali arcybiskupi gnieźnieńscy, a wśród nich brat św. Wojciecha Radzin-Gaudenty. Bolesław Chrobry budowniczy wielu kościołów, który starał się ułatwiać pracę biskupom i kapłanom, zabiegał z pewnością o chrystianizację Mazowsza. Przyczynił się do tego także św. Bruno, przebywający dłużej w tym regionie przed wyruszeniem z misją na pogranicze Prus i Rusi, a także benedyktyni, którzy osiedli w Płocku, być może początkowo jako placówka klasztoru w Łęczycy. Od roku 1000-go Mazowsze przeżywa długoletni okres pokoju, ten stan rzeczy ułatwił proces ugruntowania chrześcijaństwa na tej ziemi. Ponad wiek trwająca penetracja chrześcijaństwa na Mazowszu stworzyła podstawy do erygowania diecezji dla tego rejonu z siedzibą w najważniejszym grodzie tej ziemi, Płocku, w roku 1075, gdy przybyli do Polski legaci Grzegorza VII dla uporządkowania administracji kościelnej. Legaci zjawili się w kraju pod koniec wiosny, zwołali synod, na który przyjechali biskupi: krakowski, wrocławski i prawdopodobnie poznański. Odnowiono na nim metropolię gnieźnieńską i zapadła wówczas decyzja o utworzeniu biskupstwa płockiego. Mazowsze nie dotknięte najazdem czeskim i reakcją pogańską, które nie ucierpiało specjalnie przez wojnę z Masławem, bogatsze o ludność osiadła z Wielkopolski, posiadając liczne duchowieństwo, domagało się wówczas gwałtownie organizacji kościelnej diecezjalnej z biskupem na czele. Wypada erekcję diecezji mazowieckiej określić na miesiące letnie 1075 roku. Możliwe, że legaci sami nie wystawili żadnego dokumentu erekcyjnego, został on sporządzony po ich powrocie do Rzymu przez kancelarię papieską pod koniec 1075 roku. Nie można wykluczyć i takiej hipotezy, że aktu erekcyjnego nie sporządzono w ogóle. Biskup mazowiecki osiadł w Płocku, największym grodzie na Mazowszu, siedzibie administracji cywilnej tej ziemi, którym z ramienia Bolesława Śmiałego zarządzał jego młodszy brat Władysław Herman.

Fakt ustanowienia Diecezji Płockiej w 1075 roku wydaje się nie ulegać wątpliwości, przemawiają za nim okoliczności historyczne, przyjmują go więc dzisiaj powszechnie historycy, chociaż nie ma żadnego dokumentu, ani przekazu źródłowego, który by rozstrzygnął problem ostatecznie.

Przekazy Galla, Kadłubka, Kroniki Wielkopolskiej, Długosza, mające wiele luk, niedomowień, nieścisłości, pozwalają na snucie pewnych hipotez, że diecezja mazowiecka była erygowana dużo wcześniej, a nawet, iż w Płocku przejściowo istniała archidiecezja. Przyjmują dzisiaj takie rozwiązanie problemu niektórzy kapłani i działacze kulturalni w Płocku. Mimo iż to może odpowiadać pewnym ambicjom lokalnym, rok erekcji 1075 dla Kościoła Płockiego wydaje się być jedynie słuszny do przyjęcia zgodnie ze sformułowaniami dzisiejszego świata nauki. Wypada zaznaczyć, że utworzona z terenów rozległej diecezji poznańskiej, a może archidiecezji

gnieźnieńskiej diecezja płocka, w ciągu 9 stuleci ustawicznie kurczyła się oddając ogromne tereny diecezji chełmińskiej i łomżyńskiej, a mniejsze archidiecezji warszawskiej i diecezjom: siedleckiej, lubelskiej, wrocławskiej, olsztyńskiej. Dzisiaj należy do mniejszych ludnościowo diecezji w Polsce z 840 000 wiernych, 240 parafiami.

3. Gniezno i Poznań były zbyt odległe od Mazowsza, na pewno nie sprzyjało to rozwojowi na wielką skalę chrześcijaństwa w tych regionach kraju, zaznaczył się on dopiero w całej pełni po utworzeniu organizacji diecezjalnej w Płocku. Odtąd Kościół tutaj mógł skutecznie pełnić misję Chrystusową, oddając Bogu Ojcu cześć i chwałę w sposób doskonały. Jak ongiś po cudach nad jeziorem Galilejskim tak i na Mazowszu „[...] rzesze zdumiewały się [...] i wielbiły Boga Izraela” (Mt 15, 31). Chwała Boża, która jest głównym celem Kościoła, po ustanowieniu organizacji diecezjalnej rozbrzmiewała bez przeszkód i w ten sposób realizowało się polecenie Chrystusowe: „Tak niechaj świeci światłość wasza przed ludźmi, aby widzieli dobre czyny wasze i chwalili Ojca waszego, który jest w niebiesiech” (Mt 5, 16). Zaczęły w nowej diecezji mazowieckiej mnożyć się świątynie, ołtarze, a na nich Jezus Chrystus ofiarowywał się Ojcu niebieskiemu w imieniu całej rodziny ludzkiej, oddając najdoskonalszą cześć Bogu. Powołanie człowieka sięga wieczności: „Nie przeznaczył nas bowiem Bóg, żebyśmy zasłużyli na gniew, ale żebyśmy osiągnęli zbawienie przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, który umarł za nas, abyśmy czy będziemy żyli, czy też gdy pomrzemy wspólnie z Nim żyli (1 Tes 5, 9—10); „[...] który chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni” (1 Tym 2, 4).

Ten cel Kościoła iści się na Mazowszu tym skuteczniej, gdy ustanowiono w tym rejonie organizację diecezjalną, sprzyjającą wszelkim poczynaniom i pracom duszpasterskim. Odtąd tajemnica Wcielenia i Narodzenia, trud apostołski Chrystusa, Jego Męka i Śmierć mogły obficie owocować na mazowieckiej ziemi. Spełniła się wówczas określona przez wiele wieków później nauka Soboru Watykańskiego I: „Wiekuisty Pasterz i biskup dusz naszych (1 P 2, 25), chcąc, aby zbawcze dzieło odkupienia było trwałe, postanowił zbudować Kościół, w którym wszyscy wierni zjednoczeni wiarą i miłością mogliby się zmieścić jako w domu Boga Żywego” (Denz 3050/1821). A także nauka Piusa XII z encykliki o Kościele Mistycznym Ciele: „Tak jak Słowo Boże raczyło posłużyć się naszą naturą, aby odkupić ludzi swą zbawczą męką — tak w podobny niemal sposób czyni Ono poprzez wieki użytek ze Swego Kościoła, aby utrwalić dzieło, które zaczęło”.

Kościół Płocki przez dziewięć wieków spełniał skutecznie swój zasadniczy cel wobec ludzi, doprowadzał pokolenia do wiekuistego udziału w życiu Boga, przedstawiony w Ewangelii jako ucztę weselną (Mt 22, 1—14), błogosławiona szczęśliwość (Mt 5, 1—10), wielka nagroda (Mt 22, 23—33).

Realizując swoje religijne cele Kościół Płocki przez dziewięć stuleci prowadzi szafarstwo Słowa i sakramentów będących narzędziem łaski i organizuje kult Boga w Chrystusie i przez Chrystusa.

W ten sposób przez stulecia iściły się zadania określone tak przez Piusa XII: „Kościół ma więc ze Słowem Wcielonym wspólny cel, wspólne zadanie [...] ma składać Bogu miłą i przyjemną ofiarę i w ten sposób przywrócić między stworzeniem i Stwórcą jedność i harmonię” (Mediator Dei).

Kościół Płocki nieustannie wzywał swe dzieci do świętości i to wezwanie znajdowało zrozumienie u wielu, zrodziło świętego Stanisława Kostkę i zmarłego w opinii świętości jego brata Pawła, biskupa Wenera, męczenników za wiarę, zamordowanych przez hitlerowców: 2 biskupów i ponad 100 kapłanów. Także do Kościoła Płockiego odnoszą się słowa Pawła VI wypowiedziane 5 czerwca 1974 roku: „Udzielił mu zdolności uświęcającej przez słowo, przez łaskę, przez niestrudzone staranie się o ewangeliczne naśladowanie Jego samego, przez poszukiwanie, przez miłość [...] Kościół jest pięknym [...] przede wszystkim dzięki duszom niewinnym, czystym i oczyszczonym, jakie potrafił zrodzić”.

Kościół Płocki zrodził ich miliony, olbrzymią rzeszę, której zliczyć niepodobna.

Ogromne są jego zasługi na polu nauki, sztuki, oświaty, kultury, ekonomii, bytu narodowego, charytatywnym, społecznym, kształtowania sumień, udoskonalania porządku rzeczy doczesnych, humanizacji...

4. Przygotowania do bogatych uroczystości 900-lecia Diecezji Płockiej trwają kilka lat. Pragniemy też Kościół Płocki w perspektywie historycznej i w obecnym kształcie w jubileuszowym roku 1975 ukazać społeczności katolickiej w Polsce i na świecie. Temu celowi służy między innymi i to w stopniu wybitnym, „Księga Pamiątkowa” wydawana w ramach rocznika „Studia Płockie” w latach 1975 i 1976, dwutomowa. Jestem wdzięczny Pracownikom naukowym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z panem profesorem Jerzym Kłoczowskim na czele, że moja myśl wydania „Księgi Pamiątkowej” i zaproszenie do jej opracowania zostały chętnie przyjęte. Oby Księga ukazując bogatą przeszłość Kościoła Płockiego nauczyła dzisiejsze pokolenie miłować Go i kształtować Jego oblicze możliwie najpiękniej.

Jubileusz Diecezji Płockiej zbiega się z Rokiem Świętym obchodzonym obecnie w Wiecznym Mieście. Owoce Roku Świętego, określone przez Papieża Pawła VI: nawrócenie i pojednanie z Bogiem i ludźmi, oby stały się wartościami trwałymi w dziesiątym stuleciu w Kościele Płockim.

Płock 1 stycznia 1975 r.

Bogdan Sikorski

+ Bogdan Sikorski
Biskup Płocki

BISKUP PŁOCKI

POUR LE NEUVIÈME CENTENAIRE DU DIOCÈSE DE PŁOCK

1. En 1975, l'Eglise de Płock célèbre son neuvième centenaire, une grande fête pleine de signification profonde. Ce grand jubilé, riche en nombreux événements historiques et qui fait penser à la marche des innombrables générations mazoviennes vers les destinées éternelles (la vie à jamais heureuse en Dieu), marche pleine de luttes contre le mal et d'efforts multiples pour construire le royaume du bien, du vrai et du beau, est avant tout une solennité pour le diocèse de Płock. Celui-ci constitue une partie vivante de l'Eglise en Pologne et de l'Eglise Universelle, et la fête du diocèse mazovien est en même temps un grand événement pour le peuple de Dieu dans notre pays, voire même dans le monde. Cela m'a été confirmé par les propos qui me furent lors de ma visite Ad Limina Apostolorum vers la fin de 1973.

Sa Sainteté Paul VI, informée, pendant l'audience privée, de notre solennité, a bien voulu m'inviter à venir en 1974 pour apporter une lettre spéciale contenant des informations sur le diocèse et son 900e anniversaire. Le Vicaire du Christ m'a encouragé à demander certaines faveurs pour l'Eglise de Płock en raison de ce „grand événement” et il s'est exprimé ainsi: „Je vous invite de tout coeur à rendre visite au Saint-Siège en 1974; il me sera très agréable de vous recevoir et de parler avec vous de bien des choses”.

Le Cardinal Baggio, Préfet de la Congrégation des Evêques, m'a dit qu'il avait été invité pour le cinquantième anniversaire d'un des diocèses polonais et il a ajouté: „le neuvième centenaire, c'est vraiment une grande fête. Le diocèse de Płock est sans doute parmi les plus anciens diocèses de Pologne”. Dans sa lettre du 15 juin 1974, le même Prélat analyse et apprécie certaines manifestations de la vie religieuse dans le diocèse de Płock et en terminant s'exprime ainsi: „Pour l'accomplissement des projets et des oeuvres que ton esprit prévoyant te suggère au moment où s'approche le neuvième centenaire du Diocèse, le Saint Père, en signe d'union fraternelle (...) accorde bien volontiers sa Bénédiction Apostolique”.

2. Le christianisme pénétra sans doute en Mazovie dans les premières années ayant suivi le baptême de Mieszko et de sa cour. Jordan lui-même, le premier évêque remplissant sa mission en Pologne, s'y aventura peut-être aussi. En l'an 1000, après l'établissement de l'organisation de diocèses en Pologne, la Mazovie se trouva sans doute dans l'archidiocèse de Gniezno et, depuis ce moment, le développement du christianisme dans ce pays fut le souci des évêques de Gniezno, parmi lesquels Radzin-Gaudentius, le frère de St. Adalbert. Boleslas le Vaillant, bâtisseur de nombreuses églises, soucieux d'aider les évêques et le clergé, fit vraisemblablement beaucoup pour la christianisation de la Mazovie. S. Brunon y contribua également lors de son séjour prolongé dans cette région avant sa mission aux confins de la Prusse. La même constatation vaut pour les bénédictins, qui s'établirent à Płock, peut-être d'abord comme groupe ayant essaimé du couvent de Łęczyca. Depuis l'an 1000, la Mazovie connaît une longue période de paix, qui facilita le processus de la consolidation du christianisme dans cette région. La pénétration plus que séculaire du christianisme en Mazovie créa les bases de l'érection d'un diocèse dont le siège fut établi à Płock. L'événement eut lieu en 1075, au moment où les légats de Grégoire VII, chargés de la mission de mettre de l'ordre dans l'administration ecclésiastique se trouvaient en Pologne. Ces légats parvinrent en Pologne vers la fin du printemps et convoquèrent un synode auquel prirent part les évêques de Cracovie, de Wrocław et probablement celui de Poznań. Ce synode renouvela la métropole de Gniezno et décida de créer l'évêché de Płock. La Mazovie, qui n'avait souffert ni de l'invasion tchèque ni de la réaction païenne; qui avait été relativement peu touchée par la guerre contre Masław; qui était devenue plus peuplée du fait

de l'arrivée de colons de Grande-Pologne; et qui avait un clergé nombreux, réclamait alors instamment une organisation ecclésiastique diocésaine avec un évêque à sa tête. L'érection du diocèse doit être située en été 1075. Il est possible que les légats eux-mêmes n'aient alors délivré aucun document d'érection et que celui-ci ait été rédigé, après leur retour à Rome, par la chancellerie pontificale, vers la fin de 1075. On ne saurait pas exclure non plus l'hypothèse selon laquelle l'acte d'érection n'aurait pas été établi du tout. L'évêque de Mazovie établit son siège à Płock, centre le plus important de Mazovie et siège de l'administration civile de cette région, que gouvernait alors, représentant le roi Boleslas le Hardi, le frère cadet de celui-ci, Ladislas-Hermann.

Le fait de l'établissement du diocèse de Płock en 1075 semble être hors de doute. Les circonstances historiques parlent en faveur de cette hypothèse, que les historiens sont unanimes à admettre, bien qu'il n'y ait pas de source pouvant trancher la question définitivement.

Les renseignements fournis par Gallus, Kadłubek, la Chronique de Grande-Pologne, présentent bien des lacunes et bien des imprécisions, mais ils semblent rendre légitimes certaines hypothèses selon lesquelles l'érection du diocèse de Mazovie serait survenue beaucoup plus tôt et un archidiocèse éphémère aurait existé à Płock. Aujourd'hui, certains prêtres de Płock et certains animateurs culturels de la région y sont favorables. Quoique cela ne puisse flatter les ambitions locales, l'année 1075 comme date de l'érection de l'Eglise de Płock paraît la seule justifiée. Il convient de faire observer que, formé sur les vastes territoires du diocèse de Poznań, et peut-être aussi de l'archidiocèse de Gniezno, le diocèse de Płock vit constamment diminuer son étendu, au cours des neuf siècles, en perdant de très importants territoires au profit du diocèse de Chełmno et de celui de Łomża, et des parties moins vastes au profit de l'archidiocèse de Varsovie et des diocèses de Siedlce, de Lublin, de Włocławek, d'Olsztyn. Aujourd'hui, le diocèse de Płock est un diocèse d'importance moyenne: 840 000 fidèles et 240 paroisses.

3. Gniezno et Poznań étaient trop loin de la Mazovie. Ce fait ne fut certainement pas de nature à développer rapidement le christianisme dans cette région. Ce ne fut que l'établissement de l'organisation diocésaine à Płock qui accéléra le processus de la christianisation approfondie de la Mazovie. Dès ce moment, l'Eglise fut à même de remplir efficacement la mission du Christ. Comme autrefois, après les miracles du lac de Génésareth, de même en Mazovie, „(...) la foule était-elle saisie d'admiration (...) et elle rendit gloire au Dieu d'Israël (Mt 15,31). La gloire de Dieu, qui est le but principal de l'Eglise, put désormais être rendue sans obstacles et ce fut ainsi que se réalisa la recommandation du Christ: „Qu'ainsi brille votre lumière aux yeux des hommes, afin qu'ils voient vos bonnes oeuvres et glorifient votre Père qui est dans les cieux” (Mt 5,16). Les temples et les autels commencèrent alors à se multiplier dans le nouveau diocèse de Płock, et Jésus-Christ s'y sacrifiait au Père céleste au nom de toute la famille humaine en rendant à Dieu la gloire la plus parfaite. La vocation de l'homme à une dimension éternelle: „Car Dieu ne nous a pas destinés à la colère, mais à l'acquisition du salut par notre Seigneur Jésus-Christ, qui est mort pour nous, afin que, veillant ou dormant, nous vivions en union avec lui” (1 Thess 5, 8—10); „(...) qui veut que tous les hommes soient sauvés” (1 Tim 2,4). Cette fin de l'Eglise se réalise efficacement en Mazovie depuis l'établissement dans cette région de l'organisation diocésaine, favorisant toutes les entreprises pastorales. Le Mystère de l'Incarnation et de la Naissance, le travail apostolique du Christ, Sa Passion et Sa Mort purent désormais fructifier abondamment sur cette terre de Mazovie. Bien longtemps avant qu'il ait été formulé, l'enseignement du Concile Vatican I y fut ré-
 alisé: „Le Pasteur Eternel et évêque de nos âmes (1 P 2,25), voulant que l'oeuvre salvatrice de la rédemption fût durable, décida de construire l'Eglise où tous les

fidèles, unis par la foi et l'amour pussent trouver leur place comme dans la maison du Dieu Vivant" (Denz 3050 /1821/). De même que l'enseignement de Pie XII dans l'encyclique sur l'Eglise Corps Mystique: „Comme le Verbe Divin a daigné se servir de notre nature pour racheter les hommes par sa passion salvatrice, de même, presque sans différence, Il fait usage de Son Eglise, à travers les siècles, pour faire durer l'oeuvre commencée”.

L'Eglise de Płock, neuf siècles durant, remplit efficacement sa mission essentielle auprès des hommes en amenant des générations à participer éternellement à la vie de Dieu, dont l'Evangile parle comme du festin de noces (Mt 22, 1—14), de la félicité bienheureuse (Mt 5, 1—10), de la grande récompense (Mt 22, 23—35).

En réalisant pendant neuf siècles ses fins religieuses, l'Eglise de Płock propage la Parole et administre les sacrements, qui sont instruments de la grâce, et elle organise le culte de Dieu dans le Christ et par le Christ.

De cette façon, pendant des siècles, se sont réalisées les fins que Pie XII définira ainsi: „L'Eglise a donc avec le Verbe Incarné un but commun, une tâche commune (...) offrir à Dieu un sacrifice agréable pour rétablir ainsi l'unité et l'harmonie entre le Créateur et la créature" (Mediator Dei).

L'Eglise de Płock ne cessait jamais d'appeler ses enfants à la sainteté, appels qui fructifièrent en saint Stanislas Kostka et en son frère Paul mort en odeur de sainteté en l'évêque Werner et dans les martyrs pour la foi, les deux évêques et plus de 100 prêtres assassinés par les hitlériens. C'est aussi à l'Eglise de Płock que se rapportent les mots de Paul VI prononcés le 5 juin 1974: „Il lui donna la faculté de sanctifier par la parole, par la grâce, par l'effort infatigable de l'imitation évangélique du Lui-même, par la recherche, par la charité (...) L'Eglise est belle (...) avant tout grâce aux âmes innocentes, pures et purifiées, qu'elle a su produire”.

L'Eglise de Płock en a produit des millions, une foule innombrable.

Elle a d'immenses mérites dans le domaine de la science, de l'instruction, de l'économie, pour la sauvegarde du patrimoine national, pour l'action charitable au service de la société, en formant les consciences et en perfectionnant l'ordre des choses temporelles, en humanisant (...)

4. Les préparatifs des solennités du neuvième centenaire du diocèse de Płock durent deux ans. En cette année 1975 nous aimerions montrer aux catholiques polonais et étrangers l'Eglise de Płock dans une perspective historique et dans sa forme actuelle. Tel est le but „Livre commémoratif" publié dans le cadre des „Studia Płockie" (Etudes de Płock) en 1975 et 1976, en deux volumes. Je suis très reconnaissant aux chercheurs de l'Université Catholique de Lublin, principalement à Monsieur le Professeur Jerzy Kłoczowski, à qui je dois de voir acceptée avec bienveillance ma proposition de préparer une telle publication. Puisse ce Livre, montrant le riche passé de l'Eglise de Płock, apprendre à la génération actuelle à l'aimer et à vouloir former de plus en plus lumineusement son visage.

La fête du diocèse de Płock a lieu en même temps que l'Année Sainte célébrée dans la Ville Eternelle puissent les fruits de l'Année Sainte — que le Pape Paul VI définit comme la conversion et la réconciliation avec Dieu — devenir des constantes dans le dixième centenaire de l'Eglise de Płock!

Płock, le 1er janvier 1975

+ Bogdan L. Kłoczowski
Łukasz Płocki

L'ÉVÊQUE DE PŁOCK